

TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 24

Indhold

- Frøgræs
- Skårlægning af frøgræs
- Generelt
- Efterafgrøder
- Mellemafgrøder
- Pletsprøjtning mod ukrudt før høst af foderafgrøder
- Videresalg af handelsgødning
- Registrer udbytter og hotspots i FarmTracking
- Har du græs- eller naturarealer, der bliver afgræsset eller slået? Så er der penge at hente!

FRØGRÆS

Skårlægning af frøgræs

Af planterådgiver Jeppe Ottosen

Frøgræs, der ikke er gået i leje, eller som er meget uens modne, kan med fordel skårlægges, hvis der er udsigt til stabilt tørt vejr. Skårlægning foretages, når afgrøden begynder at ændre farve. Frøene er da mælkeagtige til voksagtige, og enkelte drysser af ved et let slag i hånden med akset.

Det rette tidspunkt for skårlægning er når frøet har mellem 30-40 % vand. Den højeste vandprocent gælder i de mest spildsomme arter og på arealer, med en meget stående afgrøde. Der bør skårlægges ved en høj luftfugtighed, det vil sige om natten eller tidlig morgen.

Beregning af høsttidspunkt

Alm. rajgræs skal høstes, når spildet af frø er lige så stort som tilvæksten af frø. Fra skridning til skårlægning går der ca. 48 dage, og fra skridning til direkte tærskning, går der ca. 52 dage.

Der kræves en modningstid på ca. 8-14 dage efter skårlægning, for at frøene kan eftermodne og nedtørre til 13 % vandindhold i marken. Bliver vejret ustabil, kan der tærskes 4-5 dage efter skårlægning, men det kræver at frøet hurtigt bringes til tørring i gode tørringsfaciliteter. Ved høst spildes der færrest frø, når der høstes i højt og solrigt vejr.

Ved at notere datoerne for skridning og blomstring, vil det være muligt at beregne, hvornår det kan forventes, at afgrøden er klar til høst.

Tabel 1 Forventet tidspunkt for skårlægning og høst

Frøart	Skridningsinterval	Dage fra skridning til blomstring	Dage fra blomstring til gul-modenhed	Forventet dato for høst (indsæt egne datoer)
Alm. rajgræs, tidlig	5. - 15. maj	15	33	
Alm. rajgræs, middeltidlig	15. - 25. maj	15	33	
Alm. rajgræs, sildig	25. maj - 5. juni	15	33	

Lad spildfrø ligge urørt

Spildfrøene har begrænset spirehvil, så når de ligger på jorden, vil de spire første gang, der kommer en fugtig periode. Frø, der ligger på jorden, vil ud over spiring også i stort omfang blive ødelagt ved svampeangreb eller spist af fugle og insekter. Når frøene kommer mere end nogle få cm ned i jorden, er holdbarheden meget større end på jordoverfladen. Spildfrø bør derfor efter høst ligge længst muligt urørt i frøgræsstubben, så rajgræs ikke bliver et problem i de efterfølgende afgrøder.

GENERELT

Efterafgrøder

Af planterådgiver Niels Holmgaard

Efterafgrøder er et vigtigt redskab i den moderne planteproduktion. Efterafgrøder opsamler og sikre værdifulde næringsstoffer, modvirker erosion ved kraftig nedbør, udvikler samt støtter jordstrukturen, konkurrerer mod ukrudt og bidrager til en højere diversitet i agerlandet.

Såning af efterafgrøder før høst, medfører urørt stub i en lang periode med god effekt på frøhenfald af ukrudt, herunder græs. Det kan derfor være et af flere værktøjer til at nedbringe frøpuljen i jorden.

Vi ser i år frem til en middeltidlig høst, hvilket forhåbentlig giver mulighed for at lave en rettidig og god etablering af efterafgrøderne. Det skulle gerne give nogle flotte og veludviklede efterafgrøder inden vinter, der får optaget de tilgængelige næringsstoffer, så de ikke tabes, samt bidrage positivt til jordstrukturen og næste års udbytte.

Da det sandsynligvis bliver muligt at kunne etablere efterafgrøder efter høst rettidig, inden 20 august, bør du satse på denne metode, da det er den mest sikre metode for etablering. Men hav en plan B klar. I marker, hvor høsten og evt. halmbjergning med stor sandsynlig bliver senere end d. 20. august, kan du med fordel få efterafgrøderne spredt inden høst.

I marker, hvor halmen skal bjerges, skal du dog være varsom med at sprede efterafgrøderne meget tidligt, da 10-15 cm høje planter skades mere af aktiviteter, som kørsel, halmrivning og halmbjergning, end planter der først er ved at spire.

Såning før høst

Såning af efterafgrøder før høst er ikke uden udfordringer, men gør du dig umage, lykkes det ofte rigtig godt.

Du skal naturligvis råde over en maskine, der kan udføre opgaven tilfredsstillende. De fleste liftmonterede gødningsspredere, kan ved korrekt indstilling sprede efterafgrøder op til 24 m, ved større spred bredde kræves ekstra omhyggelighed. Nogle spredere skal påmonteres specialudstyr for at sprede de små frø. Kontakt producenten, hvis du er i tvivl. Der er også gode erfaringer med el-spredere monteret på en bom. De kan dog kun sprede 10-12 meter, så afstanden mellem sprederne må ikke være større.

Der findes også enkelte gødningsspredere med bom, her fordeles frøene meget nøjagtigt i fuld bredde. Den mest sikre metode er bomspreader, der via af slanger, blæser frøene ud i fuld bredde. Husk i den forbindelse at vurdere tidligere års erfaringer. Metoder, der lykkedes godt, kan anvendes igen. Metoder, der ikke lykkedes tilfredsstillende, skal justeres, inden du prøver igen.

Smalle hjul på traktoren er også en god ide, så køreskaden mindskes i afgrøden. Vi anbefaler normalt kun spredning af efterafgrøder før høst i vårbyg og hvede. Rug, der ofte er noget højere, vil udfordre spredningen med almindelige gødningsspredere, her vil en bomspreader være et bedre valg til opgaven.

Efterafgrøderne skal være spredbar i hele arbejdsbredden. Olieræddike, Strukturator/Radise Deep-till, vårbyg og rug, kan erfaringsvis, i stille vejr, spredes i op til 36 meter med en gødningsspreder (husk at spredning over 24 m er svært). En lille el-spreder med en tallerken kan oftest kun sprede op til 12 meter. Olieræddike er erfaringsmæssigt bedst til at spire på tør jord. Vikke kan også anvendes, hvis man vil have kvælstoffikserende efterafgrøder. Fabriksindstillingerne gælder sjældent for netop den TKV dine frø har, eller din blanding har, så husk en spredetest – den kan godt laves nu, så er sprederen fintunet, når der skal køres.

Det er en fordel at sprede lige før eller lige efter nedbør, da fremspiringen forbedres, når jorden er fugtig. Det mest optimale tidspunkt er 10-14 dage før forventet høst. Du skal være opmærksom på snegle i marken. Der er ikke meget føde i bunden af en moden kornafgrøde, og i fugtig og varmt vejr kan mange snegle ødelægge efterafgrøden. Det anbefales, at der spredes sneglegift forebyggende i udsatte pletter og yderomgange lige efter etablering og at angrebsgraden af snegle følges dagligt, som var det i en nysået rapsmark. Sneglegiften kan også blandes med efterafgrødefrøene, så det spredes samtidigt. Efterafgrøder, der er spist af snegle, samler ingen næringsstoffer op, og kan ikke godkendes ved kontrol.

SAGROs anbefalede artsvalg til spredning før høst er 12-15 kg olieræddike, Strukturator/Radise Deep-till, gerne blandet med 50 kg vårbyg/rug/havre. Der anvendes højere udsædsmængde, da fremspiringen er lavere ved såning før høst.

Såning efter høst

De fleste har gode erfaringer med at så efterafgrøder efter høst - med såmaskine, stubharve eller lign. Metoden er sikker og slår sjældent fejl, hvis man er omhyggelig og sikrer en god placering af frøene i fugtig jord. Snegle kan også give problemer ved denne etableringsmetode og langs markkanter, hvor sneglene ofte vandrer ind i markerne, kan anbefales, at der spredes sneglegift i forbindelse med etableringen. Husk at sneglegift ikke virker, hvis pillerne nedmuldes i forbindelse med etableringen. Pillerne skal ligge ovenpå jorden.

Vær opmærksom på, at etableres efterafgrøderne ved bredspredning og derefter havres øverligt for at opnå jordkontakt, vil det være harvedatoen, der registreres som sådato hos SGAV.

Valg af efterafgrøder

SAGRO anbefaler blandinger af efterafgrøder for at sikre en effektiv og robust etablering. Blandinger giver større variation i vækst og funktion, hvilket øger chancen for succes.

- Brug sortsblandinger af olieræddiker eller kombinationer af olieræddiker og radiser for at få både hurtig vækst og øget frost tolerance.
- Tidlige sorter blomstrer hurtigt og gavner insekter.
- Sene sorter og radiser forbliver vegetative og optager næringsstoffer langt ind i vinteren.
- Tilføj gerne korn eller honningurt – de har trevlerødder, som sammen med pælerødder fra ræddiker og radiser giver en mere stabil jordstruktur.
- Undgå at bruge gulsennep i sædskifter med raps, da gulsennep kan opformere kålbrok

Variation i arter og rodtyper styrker både jorden og planternes funktionsevne – en vigtig del af bæredygtig planteavl. Se billede 1.

Billede 1 Forskellige typer af rødder. Fra venstre: vikke, blodkløver, Cikorie og olieræddike. (Foto: Jens Kristensen, SAGRO.)

Her i det vestjyske, hvor vinternedbøren altid overstiger jordens vandkapacitet, har vi god effekt af overvintrende efterafgrøder, da det holder bedre på næringsstofferne, end hvor efterafgrøder fryser væk tidligt på vinteren. Derfor er det en god ide at blande vinterfaste arter i efterafgrøderne. Vinterhvede og vinterbyg kan anvendes ved såning/spredning inden 1. august. Herefter er det kun rug, der kan bruges og etableres indtil d. 20. august.

Følgende arter kan benyttes som efterafgrøder med rettidig sådato d. 20. august: Korsblomstrede afgrøder, honningurt, almindelig rug, stauderug, hybridrug, vårbyg og havre. Vinterhvede og vinterbyg kan anvendes, hvis de sås senest d. 1. august. I tabel 2 ses SAGRO' s forslag til efterafgrødeblandinger.

Tabel 2 Forslag til udsædsmængder i efterafgrødeblandinger. Udsædsmængderne er tilpasset etablering efter høst. Ved før høst etablering bør mængderne sættes 25 % op.

Art 1	Art 2	Art 1 kg/ha	Art 2 kg/ha
Olieræddike	Korn	8	50
Gul sennep	Korn	5	50
Honningurt	Korn	4	50
Olieræddike	Honningurt	8	3
Gul sennep	Honningurt	5	3
Olieræddike	Gul sennep	4	8
Korn	Korn	75	75

Udbedring af dårlig jordstruktur

Har du marker hvor jorden er blevet for kompakt, f.eks. hvis der er spor efter gyllenedfælder, eller andet tung trafik, kan det give dårlige vækstvilkår for afgrøderne, som det ses på Foto 2

I sådanne tilfælde bør du udnytte muligheden for at grubbe disse områder i forbindelse med, eller lige efter etablering af efterafgrøder. Grubning virker bedst i tør jord, og efterafgrødernes rødder kan stabilisere jordstrukturen i løbet af efteråret, så den bedre kan tåle kørsel igen til næste forår. At vente med grubningen til tidligt forår, hvor jorden ofte er våd, er en dårlig løsning.

Billede 2 Strukturskader der giver dårlig vækst i vårbyg. (Foto Niels Holmgaard, SAGRO)

Mellemafgrøder

Af planterådgiver Shabnam Nicolaisen

En mellemafgrøde er en afgrøde, der dyrkes mellem to hovedafgrøder i en kort periode. Mellemafgrøder skal bestå af olieræddike, gul sennep eller af frøgræs, der efter høst fortsætter som mellemafgrøde.

Mellemafgrøder skal etableres efter almindelige dyrkningsmæssige principper, så de får de bedste betingelser for at optage kvælstof, inden vintersæden etableres.

Mellemafgrøden skal være sået senest den 20. juli og må destrueres d. 20. september. Mellemafgrøden skal efterfølges af en vintersæd.

Eksempel

Vinterbyg høstes i juli. En mellemafgrøde (fx olieræddike eller gul sennep) sås straks efter høst. Den nedmuldes eller destrueres, før vinterhvede.

Dækning

Dækningen vurderes visuelt. Mellemafgrøden skal være jævnt fordelt og veludviklet over arealet. I den periode mellemafgrøderne kontrolleres (10.-20. september), skal dækningsgraden være minimum 20 %. Der kan godt forekomme ukrudt og spildplanter i marken, men disse medregnes ikke ved vurdering af dækningsgraden.

Pletsprøjtning mod ukrudt før høst af foderafgrøder

Af planterådgiver Birgit Vestergård

Måltret behandlingerne

Da der er fokus på nedsættelse af glyphosat-forbruget, bør man udpege de mest befængte marker til før-høst-behandlingen. På den enkelte mark skal pletterne udpeges. Dette gøres optimalt med drone-fotos, som vi beskrev i **TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 20**. Alternativt kan man tage fotos af marken, med GPS-koordinater på billedet. Det kan blive nyttigt i en evt. kontrol. Hvis man ikke kan få GPS-koordinater på sine billeder, må man fotografere med et markant og varigt element i baggrunden f.eks. en kirke eller en anden bygning (der ikke viser tegn på "afvikling").

Tidspunkt

Det er optimalt at behandle, når kerner vanskeligt kan deles med en negl, typisk 2-3 uger før forventet høst. Her er vandprocenten højst 30. Udbyttetabet ved at sprøjte ved 40 % vand i kernerne er dog minimalt. Det er derfor bedre at behandle lidt for tidligt end for sent, med risiko for at måtte udskyde høsten af hensyn til de 10 dages behandlingsfrist.

Morgensprøjtning er bedst, gerne på dugvåde planter. Planterne må dog ikke være så våde, at sprøjtevæsken driver af.

Tilpas dosis

I Kvik

Hvis kvik er i god vækst før høst – hvilket må være tilfældet i år efter den sidste tids nedbør – fås den bedste effekt før høst end i stub. Brug ca 1000 g aktivt stof/ha mod kvik.

II Bredbladede arter

Især gråbynke modner hurtigt og er ofte i for dårlig vækst for behandling før høst. Det samme gælder for kartofler, der er angrebet af skimmel. Bredbladede arter kræver generelt højere dosis end kvik, ca. 1200-1300 g. Mod tidsler/agerpadderokke anbefales 1440 g aktivt stof/ha. Nb kun få midler må bruges i så høj dosis, som det ses af tabel 2.

Additiver og sprøjteteknik

Ammonium-sulfat/kvikup (ca. 2 l/ha ved konventionel sprøjte) er det sikre valg mod "usikker" vandkvalitet, da det binder de skadelige ioner i hårdt eller okkerholdigt vand, især hvis det kommes i tanken før midlet. Andre additiver som f.eks. Novabalance og Bio ph Control ser i forsøg ved AU Flakkebjerg også ud til at binde de skadelige ioner men effekten er dårligere end med ammonium-sulfat.

Spredde-klæbemiddel øger bl.a. effekten under tørre forhold. Da der er "indbygget" varierende mængder spredde-klæbemiddel i produkterne, anbefaler vi generelt at tilsætte 0,15 l/ha - som "forsikring".

Forsuring alene er sjældent en fordel. Kun ved behandling mod ager-padderokke, har det ved forsøg ved SEGES været en fordel at forsure ned til pH 4. Ved denne pH og med høj dosis (1440 g/ha) og tilsætning af ammonium-sulfat og spredde-klæbemiddel, blev padderokkerne her bekæmpet med 90 %.

I forhold til effekten af glyphosat alene bør der behandles med lav vandmængde. Hensynet til nedtrængning i kornet og minimering afdrift kalder på større dråber for konventionelle sprøjter. Brug gerne kompakt-injektions-/minidrift-dyser størrelse ca. 025 her. Der kompenseres for den lidt høje vandmængde med additiver. Luftassistance er en fordel, da man her kan opnå den gode nedtrængning med meget lav vandmængde.

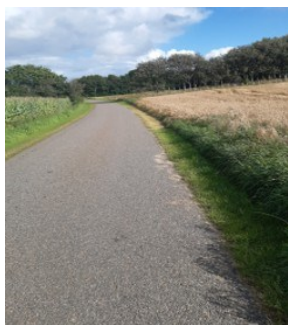
Tabel 2 Oversigt over glyphosatmidler (Kilde: Seges)

Middel	Max dosis i korn før høst l/ha el. kg/ha	Gram glyphosat pr. l/kg	Max dosis i gram aktivstof før høst i korn	Afstand til vandmiljø, m	Regnfasthed, timer
Gallup HI-Aktiv 490 (357-18)	2,9	490	1420	Ingen	6
Gallup Premium 360 (357-19)	4	360	1440	Ingen	6
Credit Xtreme (347-43)	2	540	1080	Ingen	6
Glyphomax 480 HL (756-9)	2,25	480	1080	Ingen	6
Glypper Go (396-94)	3	360	1080	Ingen	6
Roundup Flex 500 (18-687)	2,16	500	1080	Ingen	1
Roundup PowerMax XXL (18-684)	2	720	1440	Ingen	1
Rodeo TF (18-688)	3	360	1080	Ingen	6
Taifun C (396-93)	3	360	1080	Ingen	6

Pas på kanterne

Undgå at behandle udover markens dyrkningsgrænse, da rabatter (der ikke får gødning) i høj grad huser nøjsomme arter som fløjlsgræs, vild gulerod m. flere. Denne type ukrudt trives ikke inde i marken og kan derfor afværge, at kvik, gråbynke, tidsler m.fl. etablerer sig i rabatten og herfra ind i marken.

Og så er der selvfølgelig lovgivningen... Glyphosat er ikke godkendt til brug indenfor 2 meter af vej, bolig, offentlige arealer mm. "Uheld" som på billedet nedenfor, hvor behandlingen er sket helt ud i rabatten, skal undgås !

Billede 3 Dårlig styring af glyphosat-behandling. Sådanne svipsere er nemme at se - også fra en satellit- og bør undgås.
(Foto: Birgit Vestergård, SAGRO)

Videresalg af handelsgødning

Af planterådgiver Jonas Johansen

Har du købt og videresolgt handelsgødning, skal dette indberettes til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) via Leverandørregister for gødningsleverancer. Senest den 1. september 2026 skal SGAV have modtaget oplysningerne om gødningsleverancer. Kontakt snarest din planterådgiver, hvis du ønsker hjælp til indberetningen.

Registrer udbytter og hotspots i FarmTracking

Af planterådgiver Søren Vindelbo

Husk at bruge dit registreringsværktøj i "FarmTracking" til at registrere høstudbytter på markniveau. Der kan registreres læs for læs pr. mark. Registreringer af udbytter kan bruges direkte i budgetter. Brug også FarmTracking til at registrere pletter af ukrudt, som kan have betydning for næste års ukrudtsstrategi. Især væselhale, italiensk rajgræs, kamiller og hanesporer kan have stor betydning for din strategi.

Markeringer af kolonier med flyvehavre, kan også være en fordel at registrere til aflugning i kommende sæsoner. **Se og følg evt. vores Vækstblog her**

Registrer også gerne lejesæd under "Hotspot Diverse" – for at se om der fremtidig er grund til ekstra vækstregulering i begrænsede områder.

Jo flere præcise registreringer du har fra markbruget, jo bedre grundlag har du for fremtidige beslutninger.

Har du græs- eller naturarealer, der bliver afgræsset eller slået? Så er der penge at hente!

Af miljø- og naturrådgiver Louise Spanggaard Jakobsen

Fra den 7. juli til 22. september 2026 åbner ansøgningsrunden til ordningen Pleje af græs- og naturarealer, hvor du kan få 5-årigt tilskud til at pleje dine naturarealer med afgræsning eller slæt.

Ordningen giver dig mulighed for at få tilskud oven i grundbetalingen – eller som en selvstændig ordning, hvis du ikke får grundbetaling. Det betyder, at du både kan få flere penge og samtidig bidrage til bedre natur og biodiversitet.

Hos SAGRO står vores naturrådgivere klar til at hjælpe dig med at finde den bedste løsning på dine arealer.

Kontakt os – og hør mere:

Poul Krabbe Friis – pkf@sagro.dk, tlf. 76602172

Louise Spanggaard Jakobsen - loj@sagro.dk, tlf. 96296639

Mette Bækgaard Johnsen - mbj@sagro.dk, tlf. 96296646